

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

27 червня 2017 року

м. Суми

№ 3

Справа № 02-06/16-2016

Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу

Адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання ВДР від 13 травня 2017 року № 25про попередні висновки у справі № 02-06/16-2016 (далі – Подання) та матеріали справи,

ВСТАНОВИЛА:

Сумське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі - *Тервідділення*), здійснюючи за дорученням Антимонопольного комітету України (далі - *Комітет*) від 20.03.2015 № 13-09/190 контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання – автомобільними перевізниками при зміні розміру тарифів на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування та відповідними органами місцевого самоврядування при виконанні покладених на них законодавством функцій щодо встановлення та контролю за тарифами на транспортні послуги, одержало необхідну інформацію від виконавчих комітетів міських рад районних центрів Сумської області, зокрема, копії заяв перевізників, які здійснюють перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, щодо зміни тарифів та відповідних розрахунків за 2014 рік та 2015 рік, а також копії прийнятих виконавчими комітетами міських рад рішень щодо встановлення нових тарифів на перевезення пасажирів. Слід зазначити, що органи *Комітету* при цьому контролюють дотримання порядку встановленнятарифів на послуги з перевезення пасажирів, а порушення такого порядку розглядається як порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Зокрема, *Тервідділенням*проаналізовано порядок зміни тарифів на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування у м. Кролевець.

За результатами проведеного аналізу щодо підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів у 2014 та 2015 роках розпорядженням адміністративної колегії *Тервідділення* від 07.12.2016 за № 38 було розпочато розгляд справи за ознаками порушення фізичною особою-підприємцем Федорець Оленою Михайлівною законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13

Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з перевезення пасажирів.

В ході розгляду справи, збору та аналізу доказів встановлено таке.

За інформацією виконавчого комітету Кролевецької міської ради (далі – *Міськвиконком*), перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування в режимі маршрутного таксі у м. Кролевець у 2014 та 2015 роках здійснювали перевізники: фізична особа-підприємець Федорець Олена Михайлівна (на маршрутах №2 та №4) (далі – *ФОП Федорець О.М.*) та фізична особа-підприємець Коренчук Наталія В'ячеславівна (на маршрутах №1 та №3).

Отже, *ФОП Федорець О.М.* (ідентифікаційний номер xxxxxxxx, вул. Застава, 7, м.Кролевець, 41300) є суб'єктом господарювання, і до неї можливе застосування положень Закону України «Про захист економічної конкуренції».

У зв'язку з розглядом справи № 02-06/16-2016, з метою визначення становища *ФОП Федорець О.М.* на ринку, проведено дослідження ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування на підставі Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року за №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (далі – *Методика визначення монопольного (домінуючого) становища*).

Об'єкти аналізу

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є *ФОП Федорець О.М.* та послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування у м. Кролевець.

Товарні межі ринку

Перевезення пасажирів автомобільним транспортом відповідно до статті 9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (від 02.03.2015 року № 222-VIII), статті 9 Закону України «Про автомобільний транспорт» підлягає ліцензуванню. Зокрема, ліцензія видається на господарську діяльність з надання послуг із внутрішніх перевезень пасажирів автобусами.

Статтею 35 Закону України «Про автомобільний транспорт» передбачено, що послуги пасажирського автомобільного транспорту поділяються на послуги з перевезення пасажирів автобусами, на таксі та легковими автомобілями на замовлення.

При цьому послуги з перевезення пасажирів автобусами можуть надаватися за видами режимів організації перевезень: регулярні, регулярні спеціальні, нерегулярні.

Автобусні маршрути за видами сполучень поділяються на: міські, приміські, міжміські, міжнародні, а за видами перевезень – на загального користування, спеціальних перевезень, нерегулярних перевезень.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про автомобільний транспорт», автобусний маршрут міський – автобусний маршрут, який не виходить за межі території населеного пункту; автобусний маршрут загального користування - автобусний маршрут, на якому здійснюють регулярні пасажирські перевезення.

Перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування може здійснюватися у режимах: звичайному, експресному, маршрутного таксі.

Відповідно до статті 1 вказаного Закону:

перевезення пасажирів у режимі маршрутного таксі - перевезення пасажирів на міському чи приміському автобусному маршруті загального користування за розкладом руху, в якому визначається час відправлення автобусів з початкового та кінцевого пунктів

маршруту з висадкою і посадкою пасажирів чи громадян на їхню вимогу на шляху прямування автобуса в місцях, де це не заборонено правилами дорожнього руху.

Перевезення пасажирів автобусами в режимі регулярних пасажирських перевезень здійснюють автомобільні перевізники на автобусних маршрутах загального користування на договірних умовах із органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Згідно із вимогами статті 43 Закону України «Про автомобільний транспорт», визначення автомобільного перевізника на автобусному маршруті загального користування здійснюється виключно на конкурсних засадах. Порядок проведення зазначених конкурсів згідно із статтею 44 цього Закону визначає Кабінет Міністрів України, зокрема, наразі діє Порядок проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2008 за №1081 (із змінами).

Статтею 43 Закону також визначено, що об'єктом конкурсу можуть бути: маршрут (кілька маршрутів), оборотний рейс (кілька оборотних рейсів).

Відповідно до статті 44 Закону України «Про автомобільний транспорт» до обов'язкових умов конкурсу на перевезення пасажирів належить:

визначена органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування обґрунтована структура парку автобусів, що працюватимуть на маршруті загального користування, за пасажиромісткістю, класом, технічними та екологічними показниками; державні соціальні нормативи у сфері транспортного обслуговування населення.

Договір з переможцем конкурсу (або дозвіл) органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування укладають (або надають) на термін від трьох до п'яти років.

Як встановлено статтею 45 Закону України «Про автомобільний транспорт», у конкурсі на визначення автомобільного перевізника на автобусному маршруті загального користування можуть брати участь автомобільні перевізники, які мають ліцензію на той вид послуг, що виносять на конкурс, на законних підставах використовують у достатній кількості сертифіковані автобуси відповідного класу, відповідають вимогам статті 34 цього закону (виконувати вимоги Закону, утримувати транспортні засоби в належному технічному і санітарному стані, забезпечувати проведення медичного контролю стану здоров'я водіїв тощо).

Статтею 6 Закону встановлено, що органи місцевого самоврядування формують мережу міських автобусних маршрутів загального користування і здійснюють контроль за виконанням транспортного законодавства на відповідній території згідно з повноваженнями, визначеними законами України.

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про автомобільний транспорт» організація пасажирських перевезень на міських автобусних маршрутах загального користування покладається на виконавчий орган міської (сільської, селищної) ради відповідного населеного пункту.

При цьому відповідно до статті 44 Закону України «Про автомобільний транспорт» організатор перевезень зобов'язаний, зокрема:

- проводити конкурс на перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування;

- забезпечувати укладання договору на автобусних маршрутах загального користування із автомобільним перевізником - переможцем конкурсу на міських автобусних маршрутах загального користування та забезпечувати контроль за виконанням ними умов договору.

Автомобільний перевізник – переможець конкурсу повинен самостійно забезпечувати перевезення.

Слід зазначити, що тарифи на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, виходячи із приписів статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», є регульованими і встановлюються виконавчими комітетами відповідних міських (сільських, селищних) рад.

Отже, для здійснення перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування (зокрема, в режимі маршрутного таксі, як то здійснюється у м. Кролевець) діють певні правила:

- для здійснення перевезень суб'єкти господарювання повинні мати відповідні ліцензії;
- відбір перевізників для надання послуг на зазначених маршрутах здійснюється на конкурсних засадах;
- умови конкурсу встановлює організатор перевезень – виконавчий комітет міської ради, який, зокрема, визначає маршрутну мережу, необхідну кількість автобусів, їх пасажиромісткість, клас, технічні та екологічні показники, яким має відповідати переможець конкурсу;
- перевезення здійснюються за договорами, укладеними організатором перевезень з переможцем конкурсу;
- тарифи на послуги з перевезення пасажирів встановлюються виконавчими комітетами міських (селищних, сільських) рад, а не самостійно перевізниками.

Таким чином, за показниками взаємозамінності та призначення товарними межами досліджуваного ринку визначено «послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування».

Територіальні (географічні) межі ринку

Електротранспорт у м. Кролевець відсутній.

Міськвиконком як організатор перевезень на міських автобусних маршрутах загального користування у м. Кролевець визначив перевізників:

ФОП Федорець О.М. – за результатами проведення конкурсів від 07.10.2010, від 21.05.2013 та від 20.05.2014 були укладені договори, відповідно, від 28.10.2010, що був пролонгований 28.10.2015 (маршрут №2) та від 27.05.2013, від 23.05.2014 та від 27.05.2015 (маршрут №4) ;

ФОП Коренчук Н.В. - за результатами проведення конкурсів від 03.02.2011 та від 24.03.2011.були укладені договори, відповідно, від 15.03.2011 (маршрут №1) та від 01.04.2011 (маршрут №3).

За даними *Міськвиконкому* (лист від 23.04.2015 №03-15/1148), інтервал руху автобусів становить: за маршрутом № 1 –45 хв., за маршрутом №2- 40хв., за маршрутом №3- 50 хв., за маршрутом №4 - 40 хв.

Необхідно зауважити, що зазначені маршрути мають окремі спільні дільниці. При цьому кожен маршрут обслуговується одним перевізником, тобто, кожен із суб'єктів господарювання, які на законних підставах здійснюють перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування у м. Кролевець, в межах відповідного маршруту не має конкурентів. При цьому відсутня і потенційна конкуренція, обумовлена суттєвими бар'єрами вступу на ринок «послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування».

З огляду на те, що *Міськвиконкомом* встановлюється єдиний для усіх *перевізників* тариф на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, цінова конкуренція між *перевізниками* у м. Кролевець відсутня.

Кожний маршрут має певні споживчі властивості, необхідні для забезпечення попиту в переміщенні пасажирів у певному напрямку, у зв'язку з чим автомобільний перевізник, який обслуговує відповідний маршрут, набуває певної ринкової влади.

Зважаючи на те, що існують дільниці, на яких проходить автотранспорт, що обслуговує різні маршрути, споживачі мають незначні можливості обирати серед автобусів, що обслуговують різні маршрути (лише у разі потреби у проїзді на дільницю, через яку проходять декілька маршрутів).

Враховуючи викладене, а також те, що вимоги діючого в Україні порядку розрахунку тарифів порушено саме при визначенні розміру тарифів на послуги з

перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, що здійснюються в режимі маршрутного таксі, територіальними межами ринку «послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування» визначено межі кожного з автобусних маршрутів загального користування, перевезення на яких здійснюється *ФОП Федорець О.М.* в режимі маршрутного таксі (№№2,4).

Отже, територіальними (географічними) межами досліджуваного ринку «послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування» є межі:

- міського автобусного маршруту загального користування №2 у м. Кролевець (далі – *Ринок 1*),
- міського автобусного маршруту загального користування №4 у м. Кролевець (далі – *Ринок 2*).

Часові межі ринків

Відповідно до пункту 7.1. *Методики визначення монопольного (домінуючого) становища* часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – один рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Монопольне (домінуюче) становище *ФОП Федорець О.М.* на *Ринку 1* та *Ринку 2* обумовлене наданням їй виконавчим комітетом Кролевецької міської ради виключних прав щодо послуг із перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування» в межах міських автобусних маршрутів загального користування № 2 та № 4 за результатами відповідних конкурсів, в яких цей перевізник став переможцем.

З огляду на те, що тариф на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, що здійснюються в режимі маршрутного таксі, було підвищено у 2014 році (квітень) та у 2015 році (лютий), часовими межами визначено:

- на міському автобусному маршруті загального користування №2 у м. Кролевець – 2014 та 2015 роки ;
- на міському автобусному маршруті загального користування №4 у м. Кролевець – 2014 та 2015 роки.

Бар'єри вступу (виходу) на ринок

Адміністративними бар'єрами вступу на *Ринок 1* та *Ринок 2* є обмеження, які полягають у необхідності отримання ліцензії для здійснення господарської діяльності з надання послуг з внутрішніх перевезень пасажирів автобусами (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.11.2000 за №1755 «Про строк дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу» термін дії такої ліцензії необмежений) та у необхідності пройти конкурсний відбір автомобільного перевізника, які обслуговуватиме певний маршрут загального користування, у відповідності до Порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2008 за №1081 (із змінами) (відповідно до Закону України «Про автомобільний транспорт» повноваження *Міськвиконкому*); *Міськвиконкомом* укладено договори із переможцями раніше проведених конкурсів, зокрема, із *ФОП Федорець О.М.* щодо обслуговування маршруту №2 – від 28 жовтня 2010 року строком на 5 років (до 28 жовтня 2015), що був пролонгований на один рік (з 29 жовтня 2015 року по 28 жовтня 2016 року).

Що стосується обслуговування маршруту №4, за інформацією *Міськвиконкому* (лист від 20.01.2017 №02-10/118), договори на його обслуговування укладались на один рік відповідно до вимог частини 6 статті 44 Закону України «Про автомобільний транспорт», яким передбачено:

«У разі відсутності перевізників-претендентів, які мають автобуси, що відповідають умовам конкурсу, конкурс проводиться серед претендентів, які пропонують використовувати на даному маршруті автобуси, що відповідають вимогам безпеки, але не відповідають умовам конкурсу за класом, пасажиромісткістю, параметрами комфортності, з урахуванням поданих інвестиційних проектів-зобов'язань щодо оновлення парку автобусів, які будуть повністю відповідати всім вимогам, у термін до п'яти років».

Таким чином, договори про організацію перевезення пасажирів на міському автобусному маршруті загального користування № 4 з ФОП Федорець О.М. було укладено: 27 травня 2013 року (з терміном дії з 27 травня 2013 року по 26 травня 2014 року), 23 травня 2014 року (з терміном дії з 27 травня 2014 року по 26 травня 2015 року) та 27 травня 2015 року (з терміном дії з 27 травня 2015 року по 26 травня 2016 року).

Отже, інші суб'єкти господарювання (потенційні конкуренти-ліцензіати) у 2014, 2015 роках могли вступити на ринки послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування в межах міських автобусних маршрутів загального користування №№ 2, 4 у м. Кролевець виключно при виконанні одночасно трьох умов:

маючи ліцензії для здійснення господарської діяльності з надання послуг з внутрішніх перевезень пасажирів автобусами;

у разі дострокового розірвання організатором перевезень (*Міськвиконкомом*) договорів із *ФОП Федорець О.М.*;

у разі перемоги при проведенні *Міськвиконкомом* нового конкурсу на перевезення пасажирів на відповідних маршрутах.

Таким чином, наявність значних адміністративних бар'єрів вступу на *Ринки* фактично унеможлиблює потенційну конкуренцію на них.

Економічними бар'єрами є загальноекономічні ризики щодо здійснення господарської діяльності, такі як: необхідність придбання транспортних засобів, забезпечення умов їх функціонування та збереження, витрати, що пов'язані з утриманням персоналу, традиційні ризики здійснення підприємницької діяльності, необхідність формування стабільного пасажиропотоку, можливість настання форс-мажорних обставин тощо.

Встановлення монопольного (домінуючого) становища на ринку

Зважаючи на те, що *ФОП Федорець О.М.* у досліджуваній період на *Ринку 1* та *Ринку 2* не мала жодного конкурента, у адміністративної колегії *Тервідділення* підстави визнати, що *ФОП Федорець О.М.* в значенні частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» займала монопольне (домінуюче) становище із часткою 100 відсотків на:

- ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування в межах міського автобусного маршруту загального користування №2 у м. Кролевець у 2014 та 2015 роках;

- ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування в межах міського автобусного маршруту загального користування №4 у м. Кролевець у 2014 та 2015 роках.

Правова оцінка дій суб'єкта господарювання

Відповідно до статті 10 Закону України «Про автомобільний транспорт», тарифна політика на автомобільному транспорті має задовольняти підприємницький інтерес, забезпечувати розвиток автомобільного транспорту, стимулювати впровадження новітніх технологій перевезень, застосування сучасних типів транспортних засобів, а також сприяти вирішенню таких завдань:

- збільшення можливостей суб'єктів господарювання щодо забезпечення потреб споживачів у послугах, залучення інвестицій у розвиток автомобільного транспорту та досягнення сталих економічних умов роботи;

- стимулювання конкуренції та появи нових суб'єктів господарювання, які належать до автомобільного транспорту;

- забезпечення балансу між платоспроможним попитом на послуги та обсягом витрат на їх надання;

- забезпечення стабільності, прозорості та прогнозованості тарифів.

Реалізація єдиної тарифної політики передбачає затверджену центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, методику розрахунку тарифів за видами перевезень. Зокрема, наразі діє Методика розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту, затверджена Міністерством транспорту та зв'язку України наказом від 17.11.2009 №1175 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 27.11.2009 за №1146/17162 (далі – *Методика розрахунку тарифів*).

Згідно із статтею 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», **встановлення** в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на транспортні послуги належить до **повноважень виконавчих комітетів міських рад (а не безпосередньо міських рад)**. Отже, встановлення обґрунтованості розміру тарифів на перевезення пасажирів автомобільним транспортом на міських автобусних маршрутах загального користування (далі - *послуги з перевезення пасажирів*) належить до компетенції відповідних органів місцевого самоврядування, які, таким чином, виступають регуляторами.

Статтею 11 Закону України «Про автомобільний транспорт» визначено, що послуги з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування за визначеними уповноваженими органами тарифами є соціально значущими послугами автомобільного транспорту.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про автомобільний транспорт», державне регулювання у сфері автомобільного транспорту, зокрема, державне регулювання цін (тарифів) спрямоване на забезпечення балансу інтересів держави, органів місцевого самоврядування, користувачів транспортних послуг та перевізників (підприємств, установ, організацій, інших юридичних та фізичних осіб-суб'єктів господарювання на автомобільному транспорті).

Як зазначалось вище, за інформацією виконавчого комітету Кролевецької міської ради, перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування в режимі маршрутного таксі у м. Кролевець у 2014 році здійснювали перевізники: фізична особа-підприємець Федорець Олена Михайлівна (на маршрутах №2 та №4) та фізична особа-підприємець Коренчук Наталія В'ячеславівна (на маршрутах №1 та №3). Перевезення пасажирів здійснювалось за єдиними для обох перевізників тарифами у розмірі 2,50 грн.

Разом з тим, фізична особа-підприємець *Федорець О.М.* та фізична особа-підприємець Коренчук Н.В. у квітні 2014 року звернулись до *Міськвиконкому* із заявами про підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів на маршрутах, відповідно, №2, №4 та №1, №3 (заяви зареєстровані у *Міськвиконкомі*, відповідно, 15 квітня 2014 року та 22 квітня 2014 року).

Зокрема, *ФОП Федорець О.М.* пропонувала підвищити тариф з 2,50 грн. до 3,50 грн., обґрунтовуючи це тим, що діючим регуляторним актом встановлено тариф, який не забезпечує покриття витрат перевізників на надання послуг з перевезення, оскільки з дати його прийняття суттєво змінились умови виробничої діяльності та реалізації послуг, які не залежать від господарської діяльності перевізників (в тому числі зміна вартості палива більш ніж на 10%).

Варто зазначити, що у своєму клопотанні від 14.04.2014 *ФОП Федорець О.М* посилялася на пункт 1.6. *Методики розрахунку тарифів*, у якому визначено, що перегляд рівня тарифів повинен здійснюватися у зв'язку зі зміною умов виробничої діяльності та реалізації послуг, що не залежать від господарської діяльності перевізника, в тому числі в разі зміни вартості палива більш ніж на 10%. Таким чином, *ФОП Федорець О.М.* була обізнана про необхідність розрахунку тарифу на підставі *Методики розрахунку тарифів*.

Водночас *ФОП Федорець О.М.* додала до заяви про підвищення тарифів лише розрахунок розміру тарифу на перевезення пасажирів на прикладі міського маршруту №2 «вулиця Горького - ЦРЛ» (у довільній табличній формі, що за своєю інформативністю не відповідає положенням та вимогам *Методики розрахунку тарифів*).

Так, розрахунок заявленого до встановлення тарифу у розмірі 3,50 грн. ґрунтується на порівнянні річних доходів від *послуг з перевезення пасажирів* із застосуванням діючого тарифу 2,50 грн. (132 480 грн.) (розраховано виходячи із показника «заповненість посадкових місць» у розмірі 55%) та «необхідної річної суми отриманої виручки від продажу квитків з урахуванням 15 % розміру рентабельності діяльності» (179404 грн.), що свідчить про збитковість тарифу 2,50 грн. (результат діяльності - збиток 46924 грн.).

Далі розраховується результат фінансової діяльності за умови застосування тарифу 3,50 грн. За розрахунком, «очікувана річна сума отриманих коштів за перевезення населення за умови фактичного заповнення посадкових місць на 55 % від загальної кількості повідкових місць» становить 180230 грн., а «необхідна річна сума отриманої виручки від продажу квитків з урахуванням 15 % розміру рентабельності діяльності - 179404 грн.». З огляду на це *ФОП Федорець О.М.* зроблено висновок: «Аналізуючи показники таблиці, можна зробити висновок, що для забезпечення діяльності підприємства за умови отримання 15 % рентабельності (прибутку) тариф на проїзд повинен бути затверджений в сумі 3,50 грн. з розрахунку на 1 поїздку» (мова оригіналу).

Натомість *Методика розрахунку тарифів* передбачає розрахунок тарифів на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, які здійснюються у режимі маршрутного таксі, за формулою:

$$T' = \frac{S' + \frac{P'}{Q'}}{M}, \quad \text{грн/пас.},$$

де: T'_m - тарифи на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, які здійснюються у режимі маршрутного таксі;

S' - планова собівартість послуг на маршруті на рік, грн;

P' - плановий прибуток на маршруті на рік, грн;

Q' - запланований на рік обсяг перевезень пасажирів на маршруті, пас.

(обґрунтовується перевізником на підставі фактичних показників роботи або встановлюється за результатами обстеження пасажиропотоків).

Отже, *ФОП Федорець О.М.* не надала *Міськвиконком*у розрахунки у відповідності до *Методики розрахунку тарифів* (підтверджені **реальними**, фактичними показниками роботи), які були б підставою для підвищення розміру тарифу на послуги з перевезення пасажирів на міському автобусному маршруті загального користування №2. При цьому варто наголосити, що розмір тарифу залежить не лише від витрат, підвищення яких відповідно до *Методики розрахунку тарифів* надає право ставити перед регулятором питання про перегляд тарифу, а і від обсягів перевезення пасажирів; проте зазначений

показник у розрахунку не враховується (у вихідних даних зазначається лише «заповненість посадкових місць», про що йдеться вище).

Пунктом 2.2 *Методики розрахунку тарифів* визначено: «Планування та розрахунок витрат перевізника здійснюються на основі нормативного методу із урахуванням галузевих норм використання матеріальних та паливно-енергетичних ресурсів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів), прогнозного індексу цін виробників промислової продукції на запланований рік.

Витрати, об'єктивне нормування яких неможливе, плануються з урахуванням економічно обґрунтованих фактичних витрат перевізника за попередній рік, прогнозного індексу цін виробників промислової продукції на запланований рік та на підставі планових кошторисів.

При плануванні витрат ураховується прогнозований, на основі фактичного за попередній рік, загальний річний пробіг автомобільних транспортних засобів перевізника (з урахуванням нульового пробігу).

Метод нарахування амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів перевізник обирає самостійно відповідно до законодавства з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання».

Втім ФОП Федорець О.М. жодних підтверджуючих документів щодо фактичних витрат за попередній період (як бази для планування), розрахунків планових нормованих витрат, розрахунків амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів Міськвиконкому не надала.

Що стосується тарифу на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №4, як зазначалось вище, жодних розрахунків та обґрунтування до них (як додатку до заяви від 14.04.2014) ФОП Федорець О.М. регулятору не надавалось.

Зважаючи на це, рішенням сорок другої сесії Кролевецької міської ради (далі – Міська рада) від 30.04.2014 було встановлено тарифи на послуги з перевезення пасажирів у розмірі 3,25 грн. як для ФОП Коренчук Н.В., так і для ФОП Федорець О.М.

У свою чергу, у лютому 2015 року ФОП Федорець О.М. та ФОП Коренчук Н.В. знову звернулись до Міськвиконкому із заявами про підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів на маршрутах, відповідно, №2, №4 та №1, №3 (заяви зареєстровані у Міськвиконкомі, відповідно, 25 лютого 2015 року та 23 лютого 2015 року). При цьому ФОП Федорець О.М. в обґрунтування своєї пропозиції щодо підвищення тарифів відповідних розрахунків не надала, про що свідчать матеріали, одержанні від Міськвиконкому на вимогу голови Тервідділення від 23.04.2015 за №03-10/1148.

На підставі зазначених заяв рішенням п'ятдесят четвертої сесії Кролевецької міської ради від 26.02.2015 для обох автомобільних перевізників було встановлено єдині тарифи на послуги з перевезення пасажирів у розмірі 4,0 грн.

Як зазначалося вище, **органи місцевого самоврядування не формують сам розрахунок, а розглядають його складові, подані перевізником з метою зміни тарифу.**

Отже, неподання ФОП Федорець О.М. до Міськвиконкому розрахунку нового тарифу (як додатку до заяви про підвищення тарифу) є порушенням встановленого порядку визначення цін і тарифів на автомобільному транспорті, а саме регульованих тарифів.

Методика розрахунку тарифів є обов'язковою для застосування під час встановлення регульованого тарифу органами виконавчої влади та місцевого самоврядування на послуги пасажирського автомобільного транспорту та визначає механізм формування тарифів на послуги з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування і має застосовуватися як органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, так і **автомобільними перевізниками** незалежно від їх відомчої підпорядкованості, форми власності та організаційно-правової форми господарювання;.

За інформацією *Міськвиконкому* (лист від 20.01.2017 №02-10/118), *ФОП Федорець О.М.* надала розрахунки тарифів на послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах загального користування №№ 2,4 у м. Кролевець (далі - *Розрахунки тарифів*) лише в обґрунтування пропозицій щодо підвищення тарифів у серпні 2015 року (що передувало прийняттю *Міськвиконкомом* рішення від 18.09.2015 №278).

При цьому розрахунки тарифів на *послуги з перевезення пасажирів* на маршрутах №2 та №4 здійснено *ФОП Федорець О.М.* за належною формулою, передбаченою *Методикою розрахунку тарифів*: суму планових витрат (357241 грн. - по маршруту №2, 211815 грн. - по маршруту №4) та планового прибутку (відповідно, 17862 грн. та 6354 грн.)(розрахованого, виходячи із рентабельності 5,0 % - по маршруту №2 та 3,0 % - по маршруту №4) поділено на кількість перевезених за рік пасажирів, що визначено як базу для планування на наступний період (відповідно, на 59244 пас. та 41863 пас.). При цьому наводиться пояснення щодо розрахунку планових витрат, дані про кількість фактично перевезених пасажирів (в тому числі пільгової категорії) за рік, що передував формування тарифу (з серпня 2014 року по липень 2015 року, з розбивкою по місяцям).

Отже, розрахунки тарифів, сформованих *ФОП Федорець О.М.* у серпні 2015 року, здійснено у відповідності до *Методики розрахунку тарифів*.

З огляду на те, що при зверненні до *Міськвиконкому* у квітні 2014 року та у лютому 2015 року щодо підвищення тарифів на *послуги з перевезення пасажирів* на маршрутах №№ 2, 4, що функціонують у м. Кролевець, *ФОП Федорець О.М.* не дотрималась вимог *Методики розрахунку тарифів*, економічні інтереси споживачів її послуг, що вимушені отримувати послуги від ринкового лідера, можуть бути ущемлені через необхідність сплачувати за тарифами, які було б неможливо встановити в умовах значної конкуренції (через порушення перевізником вимог *Методики розрахунку тарифів* при розрахунку тарифів).

Істотним елементом відповідного порушення, яке простежується в діях *ФОП Федорець О.М.*, є недодержання суб'єктом господарювання обов'язкових для нього правил здійснення господарської діяльності, так як неподання автомобільним перевізниками або подання неповного пакета документів є підставою для відмови в розгляді питання щодо погодження вартості проїзду.

Отже, дії *ФОП Федорець О.М.*, які полягають у недотриманні порядку розрахунку тарифів на послуги з перевезення пасажирів, визначеного *Методикою розрахунку тарифів* на послуги пасажирського автомобільного транспорту, затвердженою Міністерством транспорту та зв'язку України наказом від 17.11.2009 №1175, при зверненні до регулятора щодо підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах загального користування №№ 2,4 у м. Кролевець у квітні 2014 року, у неподанні, всупереч зазначеній *Методиці*, розрахунків розміру тарифів в обґрунтування пропозиції щодо підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах загального користування №№ 2,4 у м. Кролевець, направлених регулятору у лютому 2015 року, кваліфікуються як порушення, передбачене пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування №№ 2, 4 у м. Кролевець, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Необхідно зауважити, що у зв'язку із тим, що розрахунки тарифів, додані *ФОП Федорець О.М.* до заяви від 12.08.2015 №7, адресованої *Міськвиконкому*, про які зазначалось вище, здійснені у відповідності до *Методики розрахунку тарифів*, наразі порушення законодавства про захист економічної конкуренції *ФОП Федорець О.М.* фактично припинено. При цьому з 1 жовтня 2015 року набрало сили рішення

Міськвиконкому від 18.09.2015 №278 «Про встановлення тарифу на послуги пасажирського автомобільного транспорту», прийняте за результатами розгляду, зокрема, заяви *ФОП Федорець О.М.* .

Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), *ФОП Федорець О.М.* із супровідним листом від 16.05.2017 № 02-10/918 надіслано копію подання про попередні висновки у справі від 13.05.2017 №25 з пропозицією надати свої заперечення, міркування чи зауваження щодо висновків, зроблених у поданні. У зв'язку з неодержанням *ФОП Федорець О.М.* поштового відправлення із поданням, інформацію про попередні висновки у справі було розміщено на офіційному веб-сайті *Тервідділення*.

ФОП Федорець О.М. у запропонований строк своїх заперечень не надала.

Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення суб'єктом господарювання порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку тягне за собою накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Відповідно до інформації Конотопської об'єднаної державної податкової інспекції ГУ ДФС у Сумській області (лист від 11.04.2017 №1689/9/10) дохід (виручка) *ФОП Федорець О.М.* за 2016 рік склав 244528,00 грн.

Під час розрахунку розміру штрафу за порушення органи Комітету керуються засадами пропорційності, недискримінаційності та розумності.

Визначення розміру штрафу здійснюється у два етапи:

- на першому етапі визначається базовий розмір штрафу для кожного відповідача;
- на другому етапі цей розмір коригується з урахуванням обтяжуючих та пом'якшуючих обставин.

Під час визначення розрахункового базового розміру штрафу органи Комітету беруть до уваги:

- розмір доходу (виручки) продавця від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), пов'язаного з порушенням, або розмір витрат покупця при придбанні товару, прямо чи непрямо (опосередковано) пов'язаних із порушенням, на відповідній території в Україні, або якщо така реалізація/придбання впливають чи можуть вплинути на економічну конкуренцію на території України, за час тривання порушення;
- тяжкість порушення;
- необхідність забезпечення стримуючого ефекту;
- витрати покупця на придбання товару, пов'язані з порушенням, - розмір витрат, які були/могли бути понесені покупцем на придбання продукції (товарів, робіт, послуг), що відбулося з порушенням вимог законодавства про захист економічної конкуренції, у разі, якщо б такого порушення не було і відповідні товари реалізувалися б за умов значної конкуренції.

Територіальним відділенням не встановлено наявності обтяжуючих обставин. Доказів існування пом'якшуючих обставин *ФОП Федорець О.М.* не надано.

На підставі вищезазначеного, керуючись статтями 12, 12¹ та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48, 50 та 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 та 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 (із змінами), пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від

19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що фізична особа-підприємець Федорець Олена Михайлівна (ідентифікаційний номер xxxxxxxx) відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» займала монопольне (домінуюче) становище із часткою 100 відсотків на:

- ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування в межах міського автобусного маршруту загального користування №2 у м. Кролевець у 2014 - 2015 роках;

- ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування в межах міського автобусного маршруту загального користування №4 у м. Кролевець у 2014 – 2015 роках.

2. Визнати, що дії фізичної особи-підприємця Федорець Олени Михайлівни (ідентифікаційний номер xxxxxxxx), які полягають у недотриманні порядку розрахунку тарифів на послуги з перевезення пасажирів, визначеного Методикою розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту, затвердженою Міністерством транспорту та зв'язку України наказом від 17.11.2009 №1175, при зверненні до регулятора щодо підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах загального користування №№ 2,4 у м. Кролевець у квітні 2014 року, у неподанні, всупереч зазначеній Методиці, розрахунків розміру тарифів в обґрунтування пропозиції щодо підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах загального користування №№ 2,4 у м. Кролевець, направленої регулятору у лютому 2015 року, є порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування №№ 2, 4 у м. Кролевець, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за вчинене порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зазначене у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на фізичну особу-підприємця Федорець Олену Михайлівну (ідентифікаційний номер xxxxxxxx) штраф у розмірі 1223,00 (одна тисяча двісті двадцять три) грн.

Відповідно до частини 3 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» особа, на яку накладається штраф за рішенням органу Антимонопольного комітету України, сплачує його у двомісячний строк з дня одержання рішення про накладення штрафу.

Згідно з частиною 8 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення може бути оскаржене до господарського суду Сумської області у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії

В.М. Коваленко

Члени адміністративної колегії

_____ /С.В. Гусак

_____ /А.О. Товстуха

Секретар адміністративної колегії

_____ /В.В. Василенко